

มาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้กับประชาชนภายหลังการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย

Legal Measures to Control the use of Cannabis after Legalization in Thailand.

วิษณุ บากาล

Wisanu Bakal

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from Law Program Faculty of Law Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: Wisanu.b24@gmail.com

Received: 24 August 2022

Revised: 3 November 2022

Accepted: 6 November 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ต้องการศึกษารื่องมาตรการบังคับใช้กฎหมายต่อประชาชนภายหลังการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย และวิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายที่ใช้กับประชาชนภายหลังการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ภายหลังการปลดล็อกกัญชาในครั้งนี้มีประชาชนจำนวนมากยังไม่ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้กับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการขอใบอนุญาตศึกษาวิจัยกัญชา ใบอนุญาตส่งออกกัญชา ใบอนุญาตจำหน่ายกัญชา ใบอนุญาตแปรรูปกัญชาเพื่อการค้า หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาที่ยังบังคับใช้อยู่ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้วิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย และสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นภายหลังการใช้กฎหมายใหม่ คือ การรณรงค์พร้อมแผ้วถางอย่างต่อเนื่อง หากมีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนเกิดผลกระทบต่อประชาชน ย่อมต้องมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองสิทธิและความสงบสุขของสังคมตามมา เช่นเดียวกับเรื่องอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุหรี่ สุรา หรือการขับรถยนต์ และความละเอียดรอบคอบของการดำเนินการของรัฐในเรื่องนี้ที่จะเกิดขึ้นต่อไป ข้อเสนอแนะ มาตรการควบคุมกำกับหลังการเปิดเสรีกัญชาจะต้องมีการกำหนดนโยบายและออกมาตรการทางกฎหมายควบคุมการกระทำและงดเว้นการกระทำ ด้วยความรอบคอบและมีการประเมินผลกระทบอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจในภาพรวมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการปลดล็อกกัญชาเสรีให้เกิดกับประชาชนสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, ปลดล็อก, กัญชาเสรี

Abstract

This academic consists purposes to study legal measures to control the use of cannabis after legalization and analyze and the legal procedure to control people in using cannabis after the legalization of free cannabis in Thailand. The research presents the following results. Although the free cannabis has been legalized, many people unrealized the regulations to use cannabis legally, such as the process to request for a permit to have a cannabis research license, a cannabis export license, a distribution license and a cannabis transformation license for commercial way. Moreover, a researcher has analyzed the legal process of free cannabis in Thailand and the scenario after the declaration of the new law. Monitoring of cannabis use should be campaigned continuously. If the freedom of using cannabis is limitless, it will impact to quality of life of people in society, which is the same situation of smoking, alcohol drinking or driving regulations. The study presents the following suggestions. The controlling measures of free cannabis should determine and legislate regulations to monitor prohibited action strictly and evaluates side-effects that possibly happens in different aspects, such as society,

health, economy and economic advantages from the unlock, not specific for the advantages of some party or some organization.

Keywords: Legal Measures, Unlock, Free Cannabis

บทนำ

กัญชา หรือชื่อทางพฤกษศาสตร์ คือ *Cannabis sativa L.* ซึ่งเป็นพืชเดิมที่ขึ้นอยู่ในเขตอบอุ่นของทวีปเอเชีย มีการสันนิษฐานว่ากระจายพันธุ์เป็นบริเวณกว้างอยู่ทางตอนกลางของทวีป ได้แก่ พื้นที่ทางตอนใต้ของแคว้นไซบีเรีย ประเทศเปอร์เซีย ทางตอนเหนือของประเทศอินเดียบริเวณแคว้นแคชเมียร์ เชิงเขาหิมาลัยและประเทศจีน เป็นพืชที่ได้รับการบันทึกไว้ในเอกสารเก่าหลายเล่มว่ามีกรปลูกใช้ประโยชน์เป็นพืชเส้นใยและปลูกเป็นพืชเสพติดมาแต่ดึกดำบรรพ์ คำว่ากัญชาเป็นคำเรียกเดิมที่มาจากภาษาอินเดีย มีบันทึกว่าการใช้กัญชาครั้งแรกของโลกมีขึ้นเมื่อราว 4,700 ปีที่แล้ว โดยจักรพรรดิแห่งประเทศจีนได้ใช้พืชชนิดนี้เป็นสมุนไพรรักษาโรคข้อต่ออักเสบ มาลาเรียและโรคไข้มาลาเรีย ต่อมาเมื่อราว 2,500 ปีที่แล้ว ถูกสั่งห้ามในจีนเนื่องจากได้รับการสันนิษฐานว่าทำให้เด็ก ๆ และวัยรุ่นไม่เคารพผู้ใหญ่ ทำให้สติไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ประวัติศาสตร์หน้าแรกของกัญชายังไม่ค่อยมีพิษมีภัยมากเท่าใดนัก การนำกัญชามาใช้มักจะเกี่ยวข้องกับการนำเส้นใยมาผลิตเป็นเส้นเชือกหรือสิ่งทอเสียมากกว่า หลักฐานแรกสุดที่แสดงให้เห็นถึงการนำกัญชามา “รับประทาน” เกิดขึ้นในประเทศจีนเมื่อประมาณ 6,000 ปีก่อนคริสตกาล ชาวจีนโบราณในยุคนั้นจะนำเมล็ดกัญชามาสกัดเป็นน้ำมันเพื่อนำมาใช้เป็นอาหาร (อังกาบดอย, 2563) ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนระบุว่าอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาจะออกฤทธิ์ให้คนที่รับประทานต้องออกอาการเคลิบเคลิ้มด้วยหรือไม่ แต่ก็มีข้อเสนอแนะว่าต้นกัญชาที่นำมาผลิตอาหารและเส้นใยต่าง ๆ นี้ ยังมีสารที่เรียกว่า “เตตราไฮโดรแคนนาบินอล” (Tetrahydrocannabinol-THC) ซึ่งมีผลต่อระบบประสาทของผู้ที่บริโภคเข้าไป

ต่อมาในปี ค.ศ.1961 กัญชากลายเป็นของต้องห้าม เพราะหลังจากที่สหประชาชาติประกาศลงนามในสนธิสัญญาร่วมเพื่อปราบยาเสพติดให้หมดไปจากโลกนี้ ผู้นำประเทศต่าง ๆ รวมถึงประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน สหรัฐอเมริกา จึงประกาศสงครามยาเสพติด โดยเปลี่ยนกัญชาขึ้นเป็นสารเสพติดประเภท 1 ซึ่งมีความรุนแรงเทียบเท่ากับเฮโรอีน พร้อมกับเชิญชวนให้ทั่วโลกร่วมทำสงครามยาเสพติดเช่นกัน รวมทั้งประเทศไทยก็ต้องกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดตามสนธิสัญญาที่ได้เข้าร่วมลงนามดังกล่าว หลังจากกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดชนิดรุนแรง ทำให้เกิดการวิจารณ์จากแพทย์และนักวิชาการทั่วโลก เพราะแม้ว่ากัญชาจะมีฤทธิ์ให้มึนเมาและเสี่ยงต่อการเสพติด แต่มีประโยชน์มากในเชิงการรักษาโรค ในปี ค.ศ.1972 รัฐบาลเนเธอร์แลนด์จึงตัดสินใจจัดประเภทยาเสพติดใหม่ (ธีระ วรธนารัตน์, 2563) โดยเลือกให้กัญชาเป็นยาเสพติดชนิดไม่ร้ายแรง และสามารถใช้ในการทางการแพทย์ คลายได้ในอาหารหรือร้านที่จำหน่ายกัญชาได้ ต่อมาในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาการรักษาโรคโดยใช้กัญชาได้รับความสนใจมากขึ้นในโลกตะวันตก เนื่องจากทีมแพทย์จากอเมริกาสามารถนำกัญชามารักษาผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งและโรคเอดส์ ในปี ค.ศ.1996 จึงประกาศให้แคลิฟอร์เนียเป็นรัฐแรกของสหรัฐอเมริกาที่สามารถใช้กัญชาในเชิงการแพทย์ได้อย่างถูกกฎหมาย ปัจจุบันกว่า 20 ประเทศเปลี่ยนให้กัญชาเป็นพืชที่ถูกกฎหมาย แต่ก็ยังมีข้อบังคับที่แตกต่างกันออกไป

กัญชาในประเทศไทยถือเป็นยาเสพติดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ต่อมามีการกำหนดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ปลูกและขายไม่ได้เว้นแต่ได้รับการอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สามารถปลูกกัญชาได้ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางการแพทย์ การรักษาผู้ป่วยหรือการศึกษาวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเกษตร พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์ หรืออุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ด้วย และต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษจึงจะทำได้ (อัญมณี สัจจาสัย, 2565) และคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษได้มีมติเห็นชอบในร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง

ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เพื่อปลดล็อคส่วนของกัญชาและกัญชงให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จัดเป็นยาเสพติด ในการปลดล็อคกัญชา ออกจากยาเสพติด เป็นประกาศของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการปลดล็อคส่วนของกัญชาและกัญชงให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จัดเป็นยาเสพติด ยกเว้นช่อดอกและเมล็ดกัญชา ทั้งนี้ เนื่องจากตามอนุสัญญายาเสพติดระหว่างประเทศยังควบคุมเป็นยาเสพติด แต่ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ ซึ่งหลัก ๆ ของการปลดล็อคจากยาเสพติด คือ 1) ใบที่ไม่ติดกับช่อดอก เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่ง ก้าน ราก 2) เมล็ดกัญชง น้ำมันหรือสารสกัดจากเมล็ดกัญชง และ 3) สารสกัด CBD และในส่วนสาร THC ต้องไม่เกิน 2 % ทั้งนี้วัตถุดิบที่เหลือจากเปลือกลำต้น เส้นใย ฯลฯ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์การศึกษาวิจัย ผลิตภัณฑ์สุขภาพและอื่น ๆ ได้ อีกทั้งประชาชนสามารถนำแต่ละส่วนที่พ้นจากยาเสพติดไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์เพื่อดูแลสุขภาพตนเอง (อนันต์ชัย อัศวเมฆิน, 2563) โดยผู้ที่จะนำวัตถุดิบเหล่านี้ไปใช้จะต้องนำมาจากผู้ที่ได้รับอนุญาตปลูก สกัด ผลิตเท่านั้น โดยจะมีเลขที่อนุญาตหรือสามารถสอบถามสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ ต่อเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ประเทศไทย “ปลดล็อคกัญชา” ออกจากสารเสพติดประเภทที่ 5 โดยการปลดล็อคในครั้งนี้มีเป้าประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากกัญชาได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ทุกส่วนของพืชกัญชา รวมไปถึงกัญชงไม่เป็นยาเสพติด ยกเว้นสารสกัดที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกิน 0.2 % ที่ยังเป็นยาเสพติดอยู่ หลังจากการปลดล็อคการใช้กัญชาให้ทุกคนสามารถปลูกและประกอบการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร รวมไปถึงการใช้กัญชาในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเสรี (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 2, 2562)

ดังนั้น ภายหลังจากการปลดล็อคกัญชาเสรีในครั้งนี้มีประชาชนจำนวนมากยังไม่ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้กับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการขอใบอนุญาตศึกษาวิจัยกัญชา ใบอนุญาตส่งออกกัญชา ใบอนุญาตจำหน่ายกัญชา ใบอนุญาตแปรรูปกัญชาเพื่อการค้า หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาที่ยังบังคับใช้อยู่ รวมทั้งยังไม่มีข้อกำหนดนโยบายและออกมาตรการทางกฎหมาย ทั้งด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจในภาพรวมและผลประโยชน์ประชาชน เมื่อมีผลกระทบหรือปัญหาเกิดขึ้นจะมีมาตรการใดที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาก็จะเกิดขึ้นภายหลังจากการปลดล็อคกัญชาเสรีของประเทศไทย จึงได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเขียนเป็นบทความวิชาการในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการออกมาตรการทางกฎหมายที่ใช้กับประชาชนภายหลังจากการปลดล็อคกัญชาเสรีของประเทศไทยต่อไป

บทวิเคราะห์

1. การศึกษาและวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของกัญชา

จากการศึกษาเรื่องราวของกัญชามีนักวิชาการได้ศึกษาพบว่า เมื่อราว 26,900 ปีก่อนคริสตกาล ในยุคนั้นยังไม่มีอารยธรรมใดเกิดขึ้น มนุษย์ส่วนใหญ่ของโลกยังอยู่ใน “ยุคหินเก่า” แต่สิ่งที่นักโบราณคดีค้นพบไม่ใช่หลักฐานของการนำมาเสพเป็นสารเสพติด แต่เป็นการนำเอาเส้นใยของกัญชามาผลิตเป็น “เส้นเชือก” และหลักฐานที่ว่านั่นก็คือ เชือกโบราณจากเส้นใยของต้นกัญชาที่ค้นพบจากสาธารณรัฐเช็ก เมื่อปี ค.ศ.1997 (อังกาบดอย, 2563) หลังจากนั้นเมื่อราว 8,000 ปีก่อนคริสตกาล นักโบราณคดีเริ่มค้นพบหลักฐานของการปลูกกัญชาในแปลงเกษตร และมีการนำเอาเส้นใยของกัญชามาใช้ในงานเครื่องปั้นดินเผาของชนโบราณในแถบไต้หวันด้วยเช่นกัน สำหรับ “แหล่งกำเนิด” ของต้นกัญชาที่เจ้าพิฆเนศวรจะเริ่มต้นนี้จะเริ่มแพร่กระจายออกไปทั่วโลกนั้น ถูกสันนิษฐานกันว่าน่าจะอยู่ในแถบ เอเชียตอนกลาง ประวัติศาสตร์หน้าแรก ๆ ของกัญชายังไม่ค่อยมีพิฆเนศวรมากเท่าใดนัก การนำกัญชามาใช้มักจะเกี่ยวข้องกับการนำเส้นใยมาผลิตเป็นเส้นเชือกหรือสิ่งทอเสียมากกว่า หลักฐานแรกสุดที่แสดงให้เห็นถึงการนำกัญชามา “รับประทาน” เกิดขึ้นในประเทศจีนเมื่อประมาณ 6,000 ปีก่อนคริสตกาล ชาวจีนโบราณในยุคนี้น่าจะนำเมล็ดกัญชามาสกัดเป็นน้ำมันเพื่อนำมาใช้เป็นอาหาร ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนระบุว่า อาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาจะออกฤทธิ์ให้คนรับประทานเข้าไปต้องออกอาการทางประสาทด้วยหรือไม่ แต่ก็มีกระแสกันว่าต้นกัญชาที่นำมาผลิตอาหารและเส้นใยต่าง ๆ นี้ ยัง

มีสารที่เรียกว่า “เตตราไฮโดรแคนนาบินอล” (Tetrahydrocannabinol-THC) ในปริมาณที่ไม่มากนัก (อังกาบดอย, 2563)

หลักฐานแรกที่บ่งบอกว่าชนโบราณรู้จัก “สรรพคุณ” ของกัญชาในแง่ของยารักษาโรคก็มาจากประเทศจีน การนำเอากัญชามาสกัดเป็นยาเกิดขึ้นในสมัยของจักรพรรดิเสินหนิง (Shen Nen) เมื่อราว 2,737 ปีก่อนคริสตกาล และในช่วงนี้เองการเสพกัญชาทำให้จิตล่องลอยประหนึ่งว่าสามารถติดต่อกับพลังเหนือธรรมชาติได้ ต่อมาก็ถูกนำมาเชื่อมโยงกับตำนานและพลังอันศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ามากขึ้น ส่งผลให้พืชมหัศจรรย์ชนิดนี้กลายมาเป็นหนึ่งในเครื่องบูชาที่ขาดไม่ได้ของพิธีกรรมในหลากหลายอารยธรรมโบราณทั่วโลก เช่น ชาวอินเดียโบราณมีการนำเอาใบกัญชาแห้ง, เมล็ดและก้านของต้นกัญชามาใช้เป็นยาที่เรียกว่า “บัง” (Bhang) และยาชนิดนี้ก็ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ที่เรียกว่า “คัมภีร์อาถรรพณ์เวท” (Atharvaveda) ในฐานะ “หญ้าศักดิ์สิทธิ์” และชาวอินดูก็จะใช้ยาที่เรียกว่า “บัง” นี้ในพิธีกรรมเพื่อถวายแด่พระศิวะตามความเชื่อของพวกเขาด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้วยังมีอีกหนึ่งอารยธรรมโบราณที่มีหลักฐานของการใช้กัญชาในเชิงความเชื่อ พิธีกรรมและนำมาใช้ในเชิงการแพทย์ด้วยเช่นกันก็คือ ชาวอียิปต์โบราณ นักอียิปต์วิทยาทราบว่าการใช้กัญชาในภาษาของพวกเขาเองว่า “เซมเซมตู” (Shemshemtut) พืชชนิดนี้ถูกนำไปใช้ประโยชน์หลากหลาย ทั้งการนำไปแปรรูปเป็นเส้นเชือกและใบเรือเหมือนกับชนโบราณกลุ่มอื่น ๆ ของโลก มีนักประวัติศาสตร์ชาวกรีกนามว่า เฮอร์โดตัส (Herodotus) บันทึกเอาไว้ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์” เล่มที่ 4 บทที่ 75 ใจความว่า “ชาวไซเทียนจะนำเมล็ดของต้นกัญชามาแล้วคลานเข้าไปใต้เสื้อ พวกเขาจะโยนเมล็ดกัญชาลงไปในหินที่ร้อนแดงจนมันพ่นควันออกมา ชาวไซเทียนจะร้องไห้ด้วยความสุขกับไอควันนั้น พวกเขาอาบควันแทนน้ำเพราะพวกเขาไม่เคยอาบน้ำเลย” นั้นหมายความว่า ชาวไซเทียนเป็นกัญชาชนยุคบุกเบิกที่ริเริ่มการ “เสพกัญชา” เพื่อความบันเทิงเป็นกลุ่มแรก ๆ ของโลก

หลังจากนั้นเป็นต้นมา กัญชาก็เริ่มถูกใช้งานเพื่อความบันเทิงมากขึ้น นักประวัติศาสตร์ทราบจากงานเขียนโบราณหลายชิ้นว่า ชาวกรีกและโรมันก็เสพกัญชาเช่นกัน บันทึกจากหนังสือ “ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ” ของนักเขียนชาวโรมันอย่างพลินี ผู้ชรา (Pliny the Elder) กล่าวว่าชาวโรมันมักจะนำสิ่งที่เรียกว่า “ใบไม้แห่งเสียงหัวเราะ” (Leaves of Laughter) ผสมลงไปในไวน์สำหรับดื่มเพื่อความมึนเมาด้วย นักวิชาการตีความว่าเจ้าใบไม้แห่งเสียงหัวเราะที่ว่านี้ก็จะเป็นอะไรไปไม่ได้นอกจาก “ใบกัญชา” อย่างแน่นอน นอกจากการใช้กัญชาเพื่อความสนุกสนานแล้ว เอกสารของชาวโรมันยังระบุถึงการใช้กัญชาในการรักษาเชิงการแพทย์เอาไว้หลายขนาน ซึ่งก็สอดคล้องกับวิทยาการในปัจจุบันที่ให้การยอมรับแล้วว่าถ้าใช้ในปริมาณที่เหมาะสม กัญชาก็เป็น “ยา รักษาโรค” ได้หลายชนิด ถัดจากยุคของชาวโรมัน การใช้กัญชาได้แพร่หลายเข้าไปในยุโรป จนถึงช่วงยุคกลางก็ยังพบหลักฐานของการใช้พืชมหัศจรรย์ชนิดนี้ในฐานะของยารักษาโรคกันอยู่ บ้างก็นำมาทำเครื่องดื่มและบ้างก็นำมาเสพเพื่อความบันเทิงกันอย่างต่อเนื่อง ในช่วงหลังจากปี ค.ศ.800 เป็นต้นมา กัญชาถือว่าเป็นที่นิยมในภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นผลมาจากการแผ่ขยายอำนาจของชาวมุสลิมออกไปในหลายพื้นที่ และถึงแม้ว่าชาวมุสลิมจะถูกห้ามมิให้ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ รวมทั้งสารมึนเมาอื่น ๆ ทว่าพระคัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลามกลับไม่ได้ระบุถึงกัญชาแต่อย่างใด นั่นจึงทำให้พืชชนิดนี้แพร่กระจายไปทั่วพื้นที่ตะวันออกกลางอย่างรวดเร็ว

นับตั้งแต่ช่วงยุคกลางเป็นต้นมา ชาวยุโรปก็เริ่มเล็งเห็นถึงประโยชน์ของกัญชากันมากยิ่งขึ้น เราทราบว่าในช่วงประมาณปี ค.ศ.1621 รายงานเรื่อง “กายวิภาคศาสตร์ของโรคซึมเศร้า” (Anatomy of Melancholy) ถูกเรียบเรียงเขียนขึ้นโดยนายแพทย์โรเบิร์ต เบอร์ตัน (Robert Burton) ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคซึมเศร้าเพื่อระบุว่ากัญชาอาจจะใช้รักษา หรือบรรเทาอาการที่เกิดจากโรคนี้ได้อีกหนึ่งหน้าประวัติศาสตร์สำคัญของกัญชาเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงปี ค.ศ.1972 สมัยประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon) ด้วยว่าในช่วงนั้นประธานาธิบดีนิกสันพยายามทำสงครามกับยาเสพติด เขาจึงให้เวลาทีมวิจัยจากเวอร์จิเนียสองปีในการศึกษาว่ากัญชาส่งผลต่อมะเร็งปอดในมนุษย์อย่างไร โดยหวังว่าถ้าผลลัพธ์ออกมาว่ากัญชามีผลเสียเหมือนกับบุหรี่ก็จะจัดการกำราบให้เด็ดขาด แต่สุดท้ายแล้วผลลัพธ์ก็กลับออกมาตรงกันข้าม รายงานกลับสรุปว่ากัญชาสามารถเข้าโจมตีเซลล์มะเร็งในร่างกายได้ แถมยังไม่มีผลข้างเคียงอีกด้วย

ส่วนในประเทศไทยก็ปรากฏหลักฐานของการใช้กัญชาเพื่อรักษาโรคให้เห็นอยู่เช่นกัน เช่น “ตำราโอสถพระนารายณ์” สมัยอยุธยาตอนปลายที่ใช้ “กัญชา” เป็นหนึ่งในส่วนผสมเพื่อบรรเทาอาการ “กินไม่ได้นอนไม่หลับ” และยังใช้เป็นส่วนผสมของยาที่ช่วยให้นอนหลับสบายอีกด้วย ถึงอย่างนั้นก็มีการระบุเอาไว้อย่างชัดเจนเลยว่าให้ “กินพอสมควร” เท่านั้น นั่นหมายความว่าชนโบราณทราบดีว่ากัญชาจะส่งผลเสียเมื่อบริโภคมากเกินไปอย่างแน่นอน ต่อมาภายหลังกัญชากลายเป็นยาเสพติดผิดกฎหมายที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาททำให้ผู้ที่ “เสพ” เข้าไปมีอาการทางประสาท แต่กัญชาก็ไม่ได้มีเพียงแค่ข้อเสียเพราะเมื่อใช้ในปริมาณที่เหมาะสม กัญชายังให้ประโยชน์ในเชิงการแพทย์ได้ ทั้งช่วยในเรื่องของลมชัก บรรเทาอาการหอบหืด ปวดหัวไมเกรน และยังมีผลวิจัยออกมาว่ากัญชาสามารถใช้รักษาผลข้างเคียงของมะเร็ง ป้องกันอาการคลื่นไส้จากการทำเคมีบำบัด อีกทั้งยังสามารถช่วยกระตุ้นความอยากอาหารได้อีกด้วย นอกจากนี้สรรพคุณที่ใช้ “เสพ” เพื่อความเพลิดเพลินและใช้เป็นยารักษาโรคแล้ว ต้นกัญชายังมีคุณสมบัติอื่น ๆ อีกมาก ที่ชนโบราณในอดีตเคยนำมาใช้ประโยชน์กันเป็นล่ำเป็นสัน อีกทั้งบางอารยธรรมของโลกโบราณยังยกย่องให้กัญชาเป็นพืชศักดิ์สิทธิ์ มีการเชื่อมโยงเข้ากับตำนานของเทพเจ้า หรือบ้างก็นำมาเป็นยาให้เหล่าบรรดาพ่อมดหมอผีใช้ในการติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้า หรือบรรดาผู้วายชนม์ที่ล่วงลับไปแล้วด้วยเช่นกัน จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่ากัญชามีมาเป็นระยะเวลานานเป็นพืชที่อยู่ในสังคมมาทุกยุคทุกสมัย มีทั้งเป็นคุณประโยชน์และโทษขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้กัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เมื่อมีการปลดล็อกกัญชาเสรีในประเทศนั้น สิ่งที่สำคัญคือการออกมาตรการจำกัดหรือควบคุมการใช้ในปริมาณที่เหมาะสมต่อสุขภาพของผู้บริโภค และเฝ้าระวังผลกระทบที่ตามมาจากการใช้กัญชาเกินขนาด ส่งผลต่อสุขภาพของคนในสังคมหรือพฤติกรรมที่มาจากการใช้กัญชาอย่างเหมาะสม

2. กัญชาเสรีในต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีการอนุญาตให้ใช้กัญชาได้อย่างเสรีได้เป็นบางประเทศ ผู้เขียนได้รวบรวมประเทศที่เปิดให้ใช้กัญชาเสรีมาทำการเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้กับประชาชนภายหลังจากการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ประเทศแคนาดา กัญชาในแคนาดาสามารถถูกใช้ได้ทั้งในเชิงการแพทย์และสันทนาการ โดยประชาชนที่บรรลุนิติภาวะแล้วสามารถซื้อผลผลิตจากกัญชาได้จากร้านค้าและผู้ผลิตที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายเท่านั้น ส่วนร้านค้าห้ามขายกัญชาดิบหรือผลผลิตจากกัญชาให้แก่เด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี หากฝ่าฝืนจะถูกจำคุก 14 ปี สามารถครอบครองกัญชาได้สูงสุด 30 กรัม ปลุกได้สูงสุด 4 ต้นต่อครัวเรือน และยังอนุญาตให้ใช้กัญชาในทางการแพทย์ได้อีกด้วย

2) สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ศาลรัฐธรรมนูญแอฟริกาใต้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2561 อนุญาตให้พลเมืองที่บรรลุนิติภาวะแล้ว สามารถปลูกและบริโภคกัญชาในพื้นที่ส่วนตัวได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แม้รัฐบาลจะคัดค้านมติดังกล่าวก็ตาม โดยให้รัฐบาลปรับเปลี่ยนกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมติดังกล่าวภายใน 24 เดือนนับจากนี้ แม้จะมีการอนุญาตให้ปลูกและบริโภคกัญชาในพื้นที่ส่วนตัวได้ แต่การบริโภคพืชชนิดนี้ในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการขายและจัดส่งให้กันยังถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

3) เนเธอร์แลนด์ กัญชาถือเป็น soft drug หรือยาเสพติดชนิดร้ายแรงน้อยในเนเธอร์แลนด์ ดังนั้นการจำหน่ายกัญชาโดยสถานประกอบการซึ่ง ได้แก่ คาเฟ่ฟิชอป ถือเป็นความผิดทางอาญา แต่คาเฟ่ฟิชอปจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เพราะมีข้อผ่อนปรน โดยต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุข ไม่จำหน่ายยาเสพติดให้โทษรุนแรง ไม่จำหน่ายกัญชาให้กับผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ห้ามทำการโฆษณา ห้ามจำหน่ายกัญชาในปริมาณที่สูงเกินกว่า 5 กรัม ต่อการซื้อขาย 1 ครั้ง อีกทั้งคาเฟ่ฟิชอปต้องได้รับอนุญาตจากเทศบาลท้องถิ่น ซึ่งแต่ละเทศบาลอาจไม่อนุญาตให้เปิดกิจการประเภทนี้ก็ได้ นอกจากนี้ ในเนเธอร์แลนด์ยังห้ามเสพกัญชาในที่สาธารณะ ทั้งนี้ การครอบครองกัญชาสำหรับประชาชนทั่วไปจะไม่ถูกดำเนินคดีหากมีกัญชาในครอบครอง

ปริมาณไม่เกิน 5 กรัม หรือ 5 ต้น ต่อ 1 คน กัญชาที่มี THC เกินกว่า 15% ถือเป็นยาเสพติดรุนแรงและผิดกฎหมาย และห้ามปลูกกัญชาเพื่อการพาณิชย์ โดยประชาชนทั่วไปสามารถปลูกกัญชาเพื่อการเสพส่วนตัวได้ไม่เกินครัวเรือนละ 5 ต้น

4) สหรัฐอเมริกา การใช้กัญชาเชิงสันติภาพในสหรัฐได้รับการรับรองใน 19 มลรัฐ และสามารถใช้ในการแพทย์ได้ใน 37 มลรัฐ กรณีสหรัฐโคโลราโด รัฐธรรมนูญแห่งรัฐโคโลราโด (Colorado Constitution of 1876, 2017) กำหนดว่า

(1) บุคคลที่อายุ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สามารถใช้กัญชาได้ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

(2) การใช้กัญชาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดโดยกฎหมายจะควบคุมกัญชาเช่นเดียวกับควบคุมสุรา ดังนี้

(2.1) บุคคลต้องแจ้งอายุก่อนซื้อกัญชา

(2.2) การขาย หรือการส่งกัญชาไปยังผู้เยาว์หรือผู้มีอายุต่ำกว่า 21 ปี บริบูรณ์ เป็นสิ่งผิดกฎหมาย

(2.3) ห้ามผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมากัญชา

(3) การครอบครอง การใช้ การนำออกแสดง การขนส่งส่วนประกอบของกัญชา น้ำหนักไม่เกิน 1 ออนซ์สามารถทำได้อังกฤษ อยู่ในกลุ่ม 13 ประเทศที่ให้ออกกัญชาทางการแพทย์ได้อย่างถูกกฎหมาย แต่ใช้เพื่อสันติภาพเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ซึ่งนอกจากอังกฤษแล้ว มี นิวซีแลนด์ ศรีลังกา เดนมาร์ก นอร์เวย์ ไอร์แลนด์ กรีซ มาซิโดเนีย และวานูอาตู

ส่วนประเทศที่ไม่อนุญาตให้ออกกัญชาทางการแพทย์ แต่มีการลักลอบใช้เพื่อสันติภาพมี 19 ประเทศ รวมถึง บังกลาเทศ กัมพูชา เมียนมา ลาว อินโดนีเซีย อิหร่าน เอกวาดอร์ อียิปต์ เนปาล ปากีสถาน และโบลีเวีย (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

เมื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกัญชาเสรีในต่างประเทศ จะพบว่าถึงแม้จะมีการปลดล็อกกัญชาเสรีก็ตามในแต่ละประเทศก็จะมีมาตรการเพื่อมาควบคุมการใช้กัญชาให้อยู่ในความเหมาะสมกับประชากรของแต่ละประเทศ เมื่อประเทศไทยได้มีการปลดกัญชาเสรี ก็ควรมีมาตรการในการที่จะควบคุมกำกับพฤติกรรมการใช้กัญชาของประชาชนในประเทศ และการครอบครองในลักษณะต่าง ๆ เช่น เพื่อใช้ในครัวเรือน เพื่อธุรกิจ เป็นต้น รวมไปถึงการประเมินผลกระทบอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจในภาพรวมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อย่างรอบคอบและรัดกุมไม่ให้เกิดปัญหาตามมาจนส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนหรือสังคม

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาเสรีในประเทศไทย

ประเทศไทยกำหนดให้กัญชาถูกกฎหมายตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2565 โดยรัฐบาลได้ปลดล็อกพืชกัญชาไม่ถือเป็นยาเสพติดและยกเลิกความผิดฐานผลิต นำเข้าหรือส่งออก มีไว้ในครอบครอง จำหน่ายมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพหรือเสพพืชกัญชา รัฐควบคุมการใช้กัญชาและออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ.2565 โดยให้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา ซึ่งเป็นพืชในสกุล Cannabis เป็นสมุนไพรควบคุม อนุญาตให้ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ขึ้นไปสามารถครอบครอง ใช้ประโยชน์ ดูแล เก็บรักษา ขนย้าย จำหน่ายกัญชาได้ แต่ห้ามสูบในที่สาธารณะ ห้ามใช้ในสตรีมีครรภ์หรือให้นมบุตร ห้ามจำหน่ายแก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี สตรีมีครรภ์หรือให้นมบุตร อนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีน และหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย สามารถใช้ประโยชน์จากกัญชาให้กับผู้ป่วยของตน และอนุญาตให้ผู้ป่วยข้างต้น สามารถครอบครอง ขนย้าย ดูแล เก็บรักษา ใช้ประโยชน์ในปริมาณที่จ่ายให้สำหรับการใช้ประโยชน์เป็นเวลา 30 วัน โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2565 เป็นต้นไป

การปลูกกัญชาที่ถูกต้องตามกฎหมายไม่ต้องขออนุญาต ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 ให้ประชาชนที่ต้องการปลูกกัญชา กัญชง แจ้งข้อมูลผ่านระบบ Application “ปลูกกัญ” ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจัดทำขึ้น โดยเข้าสู่เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ผู้ปลูกกัญสามารถดาวน์โหลดได้ทั้ง iOS และ แอนดรอยด์ แล้วลงทะเบียนจัดแจ้งตามวัตถุประสงค์ แล้วรับเอกสาร

จัดแจ้งอิเล็กทรอนิกส์ การสุบกัญชาถูกกฎหมายตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 เป็นต้นไป การสุบกัญชา ไม่มีความผิดกฎหมายยาเสพติดแต่การสุบกัญชาในที่สาธารณะ ครอบคลุมสิทธิผู้อื่น มีความผิดตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 โทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 25,000 บาท การสุบกัญชาในที่สาธารณะ ยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรงเช่น บุหรี่ ที่มี พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบควบคุมอยู่

กัญชา กัญชง ที่ใช้ในอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่ายถูกกฎหมาย กัญชา กัญชง และสารสกัดแคนนาบิไดออล (CBD) ที่ใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารเพื่อผลิตจำหน่าย ต้องเป็นเฉพาะส่วนของพืชที่กำหนดในประกาศของกระทรวงสาธารณสุขได้แก่ เมล็ดกัญชง น้ำมันจากเมล็ดกัญชง โปรตีนจากเมล็ดกัญชง ผลิตภัณฑ์อาหารที่ใช้เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน รากและใบ ซึ่งไม่มียอดหรือช่อดอกติดมาด้วย ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีการใช้ประโยชน์จากสารสกัด CBD ผู้ประกอบการขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารหรือขออนุญาตใช้ผลจากอาหาร เจือปนในอาหาร ปริมาณ THC และ CBD และแสดงค่าเตือนเป็นไปตามที่ประกาศกำหนด ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะผลิตอาหารเพื่อจำหน่าย ต้องดำเนินการยื่นขอรับเลขสถานที่ผลิตอาหารและเลขสารบบอาหารด้วย

สารสกัดพืชกัญชา กัญชง ที่ถูกกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการนำส่วนของพืชกัญชา กัญชง ไปสกัด สารสกัดที่ได้จะมี THC เท่าใดก็ตาม ต้องขออนุญาตผลิตสกัดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด (ยกเว้นการสกัดจากเมล็ด) โดยผลผลิตสารสกัดที่ได้ แบ่งเป็น 2 ส่วน สกัดที่มี THC ไม่เกิน 0.2 % จะได้รับการยกเว้นไม่เป็นยาเสพติดให้โทษ สารสกัดที่มี THC เกิน 0.2 % จัดเป็นยาเสพติดให้โทษ

การจำหน่ายกัญชาแบบถูกกฎหมาย การจำหน่ายส่วนของพืชกัญชา ไม่ต้องขอรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และกิ่งพันธุ์ต้องขอรับอนุญาตตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 การจำหน่ายสารสกัดที่ได้รับอนุญาตให้สกัดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กรณีเป็นสารสกัดที่มี THC ไม่เกิน 0.2 % ไม่ต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ สารสกัดที่มี THC เกิน 0.2 % ต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ และผู้ซื้อต้องมีใบอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษด้วย การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์นั้น

การนำเข้ากัญชา กัญชง ที่ถูกกฎหมายต้องทำดังนี้ ทุกส่วนของพืชกัญชา กัญชง ห้ามนำเข้าสารสกัดยกเว้นกรณีดังต่อไปนี้ กรณีเพื่อการศึกษาวิจัยกรณีเป็นหน่วยงานรัฐเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ นำเข้าเมล็ดกัญชา กัญชง และส่วนอื่น ๆ เช่น เปลือก ลำต้น ใบ เส้นใย กิ่งก้าน ราก ยอดหรือช่อดอก ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพ หรือเป็นวัตถุดิบในการผลิตสารสกัด ต้องขอรับอนุญาตตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 กรณีนำเข้าเมล็ดพันธุ์กัญชา กัญชง ต้องขออนุญาตนำเข้าตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ด้วย เมื่อได้รับอนุญาต หากจะนำพืชกัญชา กัญชงมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ สุขภาพ หรือเป็นวัตถุดิบในการผลิตสารสกัดจาก กัญชา กัญชงให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วย ผลิตภัณฑ์สุขภาพนั้น ๆ กรณีนำมาผลิตเป็นอาหาร ไม่สามารถนำเข้าได้ เนื่องจากจัดเป็นอาหารห้ามนำเข้า กรณีนำผลิตเป็นเครื่องสำอาง ไม่สามารถนำเข้าได้ เนื่องจากเป็นวัตถุดิบที่ห้ามนำเข้า กรณีนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่น ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ซึ่งหากได้รับอนุญาตให้ผลิตถูกต้องตามกฎหมายแล้ว การพิจารณาตรวจสอบการนำเข้าเพื่อเป็น วัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ก็สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกัน

การนำเข้า โดยนำติดตัวเพื่อใช้เฉพาะตน ของกัญชา กัญชง การนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากทุกส่วนของพืช กัญชา กัญชง และผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของส่วนต่าง ๆ ของพืชกัญชา กัญชง รวมถึงการนำเข้าส่วนต่าง ๆ ของพืช เพื่อใช้เฉพาะตัว ครอบครัวกลุ่มการนำเข้าใน 2 ลักษณะ คือ 1) การนำติดตัวผู้โดยสารที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร และ 2) การส่งทางพัสดุ/ไปรษณีย์ระหว่างประเทศ กำหนดหลักเกณฑ์การนำเข้าเพื่อใช้เฉพาะตัวไว้ว่า ผู้นำเข้าต้องเป็นบุคคลธรรมดา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้เฉพาะตัวของผู้นำเข้าเอง พิจารณาจากรูปแบบของสินค้าที่นำเข้า เช่น เครื่องมือแพทย์ หรือวัตถุดิบทราย หรือ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พิจารณาจากวัตถุประสงค์การใช้งานบนฉลากผลิตภัณฑ์หากผลิตภัณฑ์ จัดเป็นอาหาร หรือเครื่องสำอาง จะไม่สามารถนำเข้าได้ เนื่องจากจัดเป็นอาหารห้ามนำเข้า หรือเป็นเครื่องสำอางที่ห้ามนำเข้า การนำเข้าในรูปแบบส่วนต่าง ๆ ของพืช ต้องได้รับอนุญาตให้นำเข้าตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ก่อน หากนำเข้ามาเป็นอาหาร เพื่อบริโภคส่วนตัวจะไม่สามารถนำเข้าได้

เนื่องจากจัดเป็นอาหารห้ามนำเข้าตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 424 พ.ศ. 2564 ส่วนกรณีนำเข้าส่วนต่าง ๆ ของพืช กัญชา กัญชง มาเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อใช้เฉพาะตัว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร

4. ผลกระทบจากการปลดล็อกกัญชาในประเทศ

เมื่อประเทศไทยปลดล็อกให้ “กัญชา” ไม่ใช่ยาเสพติดประเภท 5 แต่คงเหลือเฉพาะตัวสารสกัดจากกัญชาหรือกัญชงที่มีสาร THC เกิน 0.2% โดยน้ำหนัก ที่ยังคงเป็นยาเสพติดเท่านั้น การปลดล็อกให้กัญชาถูกกฎหมาย ในมิติเศรษฐกิจเชื่อว่าจะสร้างประโยชน์ได้มาก เพราะประชาชนผู้ประกอบการสามารถนำกัญชาหรือกัญชงไปต่อยอดอุตสาหกรรมหลายประเภท ช่วยสร้างอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพิ่มคุณค่าหรือมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ในท้องตลาดที่มีอยู่แล้ว ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) อนุมัติตำรับกัญชาทั้งแผนไทยและแผนปัจจุบันไปแล้วกว่า 50 ตำรับ กรมการแพทย์แผนไทยผลิตและส่งไปโรงพยาบาลรัฐทั่วประเทศมากกว่า 1.3 ล้านขวด/ซอง ใช้กับผู้ป่วยแล้วมากกว่าหนึ่งแสนราย ขณะเดียวกันมีการอนุญาตผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีส่วนประกอบของกัญชา กัญชง และสารสกัด CBD เช่น เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์อาหาร ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไปแล้วกว่า 1,200 รายการผลของการที่หลายประเทศมีแนวโน้มทำให้กัญชาถูกกฎหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ มีการประเมินว่าตลาดกัญชาถูกกฎหมายมีแนวโน้มขยายตัวเป็น 70-80% ของตลาดกัญชาทั้งหมด ขณะที่ตลาดกัญชาผิดกฎหมายจะมีสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ เช่นในแคนาดา ประเทศในกลุ่ม G7 แรกที่ออกกฎหมายกัญชา ปัจจุบันจากยอดขายกัญชารวม 7.17 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นยอดขายผลิตภัณฑ์กัญชาถูกกฎหมายถึง 4.34 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของยอดขายรวม ในแง่มูลค่าทางเศรษฐกิจ เชื่อว่าการปลดล็อกกัญชาจะช่วยสนับสนุนผู้ประกอบการไทยให้เข้าถึงประโยชน์จากตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับภายในประเทศ ในระยะสั้นประเมินว่า กัญชาและกัญชงช่วยสร้างมูลค่าเศรษฐกิจ 7,000 - 8,000 ล้านบาท นอกจากประโยชน์ในการต่อยอดอุตสาหกรรมต่างๆ ยังจะช่วยลดรายจ่ายด้านยารักษาโรคบางประเภทของคนไทยในอนาคต ขณะที่หากเจาะเฉพาะตลาดกัญชาทางการแพทย์ บริษัท ธนบุรี คานาบิส จำกัด (มหาชน) ประเมินว่าระหว่างปี 2563-2567 ตลาดในไทยจะโต 26% ต่อปี มูลค่าราว 2,670 ล้านบาท และขยายตัวเป็นมากกว่า 4 หมื่นล้านบาทในปี 2570 สำหรับตลาดภายนอกประเทศ การปลดล็อกกัญชาเชื่อว่าช่วยให้ธุรกิจไทยมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น เพิ่มโอกาสเข้าถึงส่วนแบ่งตลาดกัญชง กัญชา และกระท่อมในตลาดโลกที่มีมูลค่าถึง 8 แสนล้านบาท โดยเติบโตสูงถึงปีละ 25% และคาดว่าใน 3-5 ปีข้างหน้า มูลค่าตลาดจะเพิ่มเป็นกว่า 3 ล้านล้านบาท

ประโยชน์ต่อสุขภาพ อย่างที่ทราบกันในฝั่งแพทย์แผนไทยมีการใช้กัญชามานาน ช่วยให้นอนหลับได้ดีและเจริญอาหาร คนไข้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะในผู้ป่วยติดเตียงหรือผู้ป่วยระยะสุดท้าย การผ่อนคลายที่มากขึ้นของผู้ป่วย ช่วยให้คุณภาพชีวิตทั้งของผู้ป่วยและผู้อนุบาลดีขึ้น ทั้งนี้ 4 อาการเจ็บป่วยที่กระทรวงสาธารณสุขมีคำแนะนำให้ใช้กัญชาทางการแพทย์ได้ โดยรับรองประโยชน์จากสาร THC และ CBD คือ ภาวะคลื่นไส้อาเจียนจากเคมีบำบัด โรคลมชักที่รักษายากและโรคลมชักที่ดื้อต่อการรักษา ภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็งในผู้ป่วยโรคปลอกประสาทเสื่อมแข็ง และภาวะปวดปลายประสาทอย่างไรก็ตาม แม้กัญชาจะมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาก มีประโยชน์ทางสุขภาพหากใช้แต่พอดีในบุคคลที่เหมาะสม แต่โทษของกัญชาต่อสุขภาพก็ยังมีอยู่มาก แต่ก็มีโทษต่อสุขภาพ ประการหนึ่ง การใช้กัญชาส่งผลกระทบต่อสมองและโรคทางจิต เนื่องจากในกัญชามีสาร THC มีฤทธิ์มีเมา ทำให้เกิดการเสพติด หากใช้เป็นเวลานาน เพิ่มโอกาสให้มีอาการของโรคจิต เกิดภาวะซึมเศร้า วิดกกังวล ประการสอง ผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น กัญชาทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น งานศึกษาระบุว่าในช่วงแรกหลังจากสูบกัญชา ความเสี่ยงในการเกิดภาวะหัวใจล้มเหลวกับผู้สูบเพิ่ม 4-5 เท่า เทียบกับความเสี่ยงทั่วไปในกรณีไม่สูบ นอกจากนี้หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เสี่ยงทำให้ภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง ร่างกายอ่อนแอ ติดโรคง่าย ประการที่สาม ลดความสามารถของสมองในการรู้คิด ความคิดอ่านช้า สับสน ลดความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ยิ่งใช้เป็นประจำ ยิ่งก่อผลกระทบมากขึ้น โดยเฉพาะในคนอายุน้อย ในเด็กและวัยรุ่น จะเห็นผลเสียชัดเจนกว่าในผู้ใหญ่ งานศึกษาในต่างประเทศยัง พบว่า เมื่อมีการทำให้กัญชาถูกกฎหมาย เด็กและเยาวชนจะเข้าถึงมากขึ้น ประการที่สี่ หากใช้

กัญชาสาม้าเสมอ แม้ในปริมาณไม่มาก เสี่ยงทำให้เกิดการเสพติดหรือติดยา ต้องใช้ปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันการใช้ยาในขนาดหรือสัดส่วนไม่เหมาะสมก่อให้เกิดผลข้างเคียง เช่น จากประสบการณ์ชาวบ้าน ต้องระวังไม่ให้กัญชาตัวผู้กับตัวเมียผสมกัน มิเช่นนั้นจะส่งผลข้างเคียงรุนแรง และประการที่ทำในสตรีมีครรภ์ งานศึกษาพบว่า มารดาที่สูบกัญชาระหว่างตั้งครรภ์เด็กที่คลอดออกมามีปัญหาด้านพัฒนาการทางระบบประสาท และปัญหาใหญ่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น รัฐบาลและผู้บริหารด้านสาธารณสุขต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า อนุญาตให้ใครใช้กัญชาได้ ใครไม่ควรใช้ เงื่อนไขการใช้เป็นอย่างไร ควรออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้ง พ.ร.บ. กัญชา กัญชง และกฎหมายอื่น ๆ ให้ชัดเจน ความใหม่และไม่ชัดเจนในกฎหมายที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการปฏิบัติงานของแพทย์ ทำให้แพทย์ปฏิบัติงานลำบาก นอกจากนี้ต้องมีมาตรการห้ามจำหน่ายที่เคร่งครัดอย่างน้อย 3 กลุ่ม คือ สตรีมีครรภ์ สตรีผู้ให้นมบุตร และผู้ที่อายุต่ำกว่า 20 ปี ในแง่การผลิตและการเข้าถึงตลาดโลก รัฐบาลและผู้ประกอบการต้องเน้นเรื่องมาตรฐานตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การปลูก การสกัด จนถึงการนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ต้องออกแบบกระจายประโยชน์ให้ถึงเกษตรกรผู้ปลูก ขณะเดียวกัน สำหรับผู้บริโภคต้องระวังตัว ก่อนใช้ ต้องรู้จักจริง ต้องรู้ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ทางที่ดีควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์ หากเป็นเด็กหรือเยาวชนควรหลีกเลี่ยงการใช้ เพราะเสี่ยงก่อผลเสียในระยะยาวทั้งต่อสมองและร่างกาย ผู้เกี่ยวข้องเช่น ผู้ปกครอง โรงเรียน รัฐบาล ต้องมีมาตรการป้องกันการเข้าถึงกัญชาของเด็กและเยาวชนอย่างเข้มงวด เมื่อกัญชาหลังปลดล็อกมีประโยชน์ในแง่เศรษฐกิจและสุขภาพ อย่างไรก็ตามยังแฝงโทษและข้อกังวลหลายอย่าง โดยเฉพาะผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญสุดของประเทศ

สรุป

บทความวิชาการนี้ ต้องการศึกษามาตรการบังคับใช้กฎหมายต่อประชาชนภายหลังการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของกัญชาเพื่อที่จะทำให้ได้ทราบถึงประโยชน์และโทษของกัญชา อีกทั้ง ยังทราบว่าเพราะเหตุใดที่ผ่านมามีได้ประกาศว่ากัญชาเป็นยาเสพติดทั้ง ๆ ที่กัญชาอยู่คู่กับสังคมทั่วโลกมายาวนาน และบทความทางวิชาการนี้ยังมุ่งเน้นเพื่อวิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายที่ใช้กับประชาชนภายหลังการปลดล็อกกัญชาเสรีของประเทศไทย จากที่กล่าวมาในข้างต้นพบว่า กัญชาเป็นพืชที่มีประโยชน์ในหลายด้านก็ตามแต่กัญชาก็ยังมีด้านที่เป็นโทษอยู่ ซึ่งภาครัฐกลับไม่มีการเตรียมมาตรการควบคุมการใช้กัญชาให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่จะประกาศปลดล็อกให้ใช้กันอย่างเสรี สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นภายหลังการใช้กฎหมายใหม่ คือ การรณรงค์พร้อมเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง หากมีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนเกิดผลกระทบต่อประชาชนย่อมต้องมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองสิทธิและความสงบสุขของสังคมตามมา เช่นเดียวกับเรื่องอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุหรี่ยาเสพติด หรือการขับรถยนต์ และความละเอียดรอบคอบของการดำเนินการของรัฐในเรื่องนี้ที่จะเกิดขึ้นต่อไป ควรให้รัฐบาลเร่งพิจารณาให้มีมาตรการทางกฎหมาย อาทิ พระราชกำหนดควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์กัญชา เพื่อยกระดับการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ และทันต่อประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565 ที่จะมีผลบังคับใช้ และให้รัฐสภาเร่งพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ....เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้มีการบริโภคกัญชา อย่างไม่เหมาะสมซึ่งอาจจะอันตรายต่อผู้บริโภค โดยมีคณะกรรมการเพื่อติดตามและเฝ้าระวังผลกระทบด้านลบที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชา รวมทั้งออกแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกัญชา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญต่อการประเมินและแก้ไขสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชา พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากกัญชา เพื่อการแพทย์โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และหลักฐานเชิงประจักษ์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คณาจารย์จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และผู้ทรงคุณวุฒิทุก ๆ ท่าน ที่ได้ช่วยเหลือแนะ และปรับปรุงบทความนี้ จนมีความสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *กัญชาเสรีในต่างประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/world/1013418>.
- บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ. (2562). คิดให้ชัดกับนโยบายทางการแพทย์ของประเทศไทย. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(4), 755-766
- ฐานเศรษฐกิจ. (2565). *"กัญชาเสรี" ได้ไม่คุ้มเสีย เพราะอะไร อันตรายอย่างไร ต้องแก้ไขยังไง*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.thansettakij.com/general-news/529419>
- ธีระ วรรณรัตน์. (2563). *กรณีศึกษา นโยบายทางการแพทย์: สถานการณ์ ผลกระทบ แนวทางจัดการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย*. คณะแพทยศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไทยรัฐ. (2565). *"สายเขียวอย่าเข้าใจผิด ปลดล็อกกัญชา-กัญชง ออกจากยาเสพติดแค่บางส่วน"* สายเขียวอย่าเข้าใจผิด ปลดล็อกกัญชา-กัญชง ออกจากยาเสพติดแค่บางส่วน". สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1570476>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 2 2562*. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษที่ 19 ก
- อนันต์ชัย อัสวเมธิน. (2563). *ผลกีดกันนโยบาย"กัญชา 6 ต้น "สร้างเศรษฐกิจชุมชน"*. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/908608>
- อัญมณี สัจจาสัย. (2565). *"ปลดล็อกกัญชา ออกจากยาเสพติด"* 2565. บทความใช้เพื่อออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภารายการเจตนารมณ์กฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร
- อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2563). *กัญชาเสรี*. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2563, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>
- อังกาบดอย. (2563). *กัญชา vs กัญชง ประวัติความเป็นมาและความต่างในความเหมือน*. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.baanlaesuan.com/145563/plant-scoop/marijuana>